

ЎЗБЕКISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

ЎЗБЕКISTON RESPUBLIKASI
INNOVATION
RIVOJLANISH VAZIRLIGI

ИЖТИМОЙ СОҶАНИ
МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ КОНТЕКСТИДА
ПЕДАГОГИК ТАЪЛИМ ТАРАҚҚИЁТИ:
МУАММО ВА ИСТИҚБОЛЛАР
РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАН

МАТЕРИАЛЛАРИ

Chunki, fuqaroviy ong inson shaxiy e'tiqodining mazmunini tashkil etib, har bir insonning tabiati, jamiyat, tafakkur taraqqiyotiga xalqiga, millatiga, vataniga, oilasiga, shaxsiga bo'lgan hurmatini, sadoqatini ifodalaydi va insonning ijtimoiy-ma'naviy meyorlarga, odob axloq qoidalariga rioya qilishi, intilishlarini ijtimoiy yo'nalish kasb etishini belgilaydi. Shu bois fuqaroviy ong ijtimoiy-ma'naviy meyorlarga, odob axloq qoidalariga rioya qilish, intilishlarini ijtimoiy yo'nalish kasb qilish, intilishlarini ijtimoiy yo'nalish kasb etishini belgilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh. M. "Erkin va obod demokratik jamiyatni barchamiz birgalikda barpo etamiz" O'zbekiston 2017, 131-165 betlar
2. Sharifxo'jaev M. O'zbekistonda fuqarolik jamiyatining shakllanishi.- T. 2003.
3. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 6-jild. Miriy-Parxis, -T.: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi", 2003.
4. Xo'jayev B.K "Fuqarolik madaniyatining mohiyati va uning shaxs kamolotidagi ornini", "Pedagogik mahorat" 2006, 3-son, 3-6 betlar.
5. Xo'jayev B. "Fuqarolik madaniyati shaxsining fuqarolik madaniyati" N. Buxoro "pedagogik mahorat", 2017, 9-son, 50-54 betlar.

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ — ШАХС МАЪНАВИЯТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ВОСИТАСИ.

Хабибова Г.Г.

БухДУ Педагогика кафедраси катта уқитувчиси:

Бахриева У.Б.

БухДУ талабаси:

Адабиёт ва санъат асарлари мустақил Республикамиз фуқаролари маънавий дунёсини бойитиш, уларни гузал нарсаларнинг ҳаммасидан бахраманд қилиш каби ажойиб хусусиятларга эга. Маънавий ғояси юксак, бадиий жозибали адабиёт ва санъат асарлари кишилар калбига тезроқ йул топиш, эстетик хиссиётга кучли таъсир қилиш, ҳаётнинг воқеа-ҳодисаларни чуқур мушоҳада этишга даъват этиш каби хусусиятлари билан ажралиб туради. Шунинг учун адабиёт ва санъат асарларининг кишиларни юксак маънавий-ахлоқий руҳда тарбиялашдаги бадиий таъсир этишдек воситалик хусусиятидан имкони борича кенгрок фойдаланиш муҳим аҳамиятга эгадир.

Адабиёт ва санъат асарларининг кучи унинг халқчил ва тушунарлилигида, кишилар ички — рухий дунёсига эмоционал таъсир курсата олишидадир. Маънавий баркамол авлодни тарбиялашда адабиёт ва санъатнинг ана шу хусусиятини ҳисобга олиш муҳимдир.

Маънавий тарбияда узбек халқининг бой маънавий меросидан кенг фойдаланиш унинг таъсирчанлиги, самарадорлигини оширишда муҳим омил була олади. Ёшларимиз маънавий тарбиясида Юсуф Хос Хожиб, Аҳмад Юғнакий, Аҳмад Яссавий, Лутфий, Алишер Навоий, Абдурахмон Жомий, Машраб, Муқимий, Фуркат, Абдулла Қодирий, Чулпон, Усмон Носир каби классик шоир ва ёзувчиларимиз асарларидан фойдаланишимиз улар калбини, рухий дунёсини маънавий бойитишда катта аҳамиятга эгадир. Уларнинг бизга қолдирган бой бадиий-маънавий мероси узининг чуқур фалсафий мазмуни, ахлоқий йуналиши билан ажралиб туради.

Классик санъаткорларимиз асарларида ҳалоллик ва поклик, тугрилиқ, бировнинг ҳақиқига қўйилган олайтирмаслик, хиёнат қилмаслик, инсонпарварлик, ватанпарвалиқ, меҳнатсеварлик, диёнатлиқ, имонлиқ, ҳалол лўқма билан қўн қўриш, ота-онани ҳурмат қилиш қяби инсон учун зарур маънавий ҳислатлар юқори бадиий савияда баён этилган.

Маънавий тарбияда Пиримқўл Қодиров, Одил Ёқубов, Сайид Аҳмад, Уткир Хошимов, Тохир Малиқ қяби ёзувчиларимиз, Абдулла Орипов, Ёркин Воҳидов, Ойдин Хожиева, Омон Матқўн, Рауф Парфи қяби шоирларимизнинг асар ва шеърларидан ҳам кенг фойдаланиш, бадиий асарлар, улардаги қахрамонларнинг феъл-атвори, ахлоқи, маънавий дунёси тугрисида суҳбат, мунозара утқазил қятта самара беради.

Маънавий тарбияда кишилар онги, руҳиятига таъсир этишда театр санъатининг ҳам роли, урни ва аҳамияти, таъсир этиш доираси имкониятлари чексиздир. Биз театр санъатини икки томони чарқланган шамширға уҳшатишимиз мўмкин. У бир томони билан кишилар калбига ёруғлик олиб қирса, уни юксак маънавийлик томон йўлласа, иккинчи томони билан эса инсон калбидаги нодонлик, жаҳолат яъни маънавийтсизликка ва жаҳолатга қарши қўрашади.

Театр санъати бошқа санъат турлари каби образли — бадий табиати билан инсон калбига эмоционал таъсир курсатиш, унинг рухий дунёсига чуқур кириб бориш, шу оркали маънавий дунёсини бойитиш хусусиятига эга. Мустақилликни мустақамлаш, кишиларни юксак маънавийлик рухида тарбиялашда тест санъатининг ана шу хусусиятидан унумли фойдаланиш замон талаби. Афсуски, кишиларимиз, шу жумладан ёшларимизнинг театр, кино санъати, ёки санъатнинг бошқа турларига булган кизиқиши унчалик етарли даражада эмаслиги кишини ажаблантиради. Театр воқелигимиз, кишиларимиз турмуши, интилиши. кизиқиши, хатти-харакатларини хаяжон билан акс эттирадиган майдондир. У бир вақтнинг узида ҳам суз, ҳам мусика, ҳам хатти-харакат оркали инсон калбига таъсир этиш хусусиятига эгаллиги билан ажралиб туради. Шунинг учун театр ва кино санъатининг бу хусусиятидан маънавий тарбияда фойдаланиш катта самара бериши шубҳасиз. Фақат улардан самарали фойдаланиш лозим булади.

Бундай асарларни кишилар калбига кириб боришида телевидение имкониятларидан фойдаланишга алоҳида аҳамият бериш талаб этилади. Кишиларимиз «Оталар сузи — ақлнинг кузи» каби курсатувларни сабрсизлик билан кутганидек, маънавий юксакликка чорлайдиган, яъни жасорат ва олижанобликни, маънавий гузаллик ва ахлокий покликни, улутворлик, нафосат ва маънавий кадрятларимизни тарғиб этувчи бадий юксак адабиёт ва санъат асарларига муҳтождир. Чунки, улар маънавийтимизни юксалтирибгина колмасдан, шунинг билан бирга ёшларимизга илм эгаллашда, миллат ва ватанни тараккий эттиришда фидойилик курсатишда, завк-шавк ва илҳом бағишлайдиган воситаларнинг асосийларида бири тарбиявий ишларни амалга оширишда ва ёшларимиз онгига миллий истиклол гоъларини синдиришда республика маънавият ва маърифат кенгашининг олиб бораётган амалий ишларини ҳам аълоҳида таъкидлаш лозим булади. Унинг вилоятлардаги ва Тошкент шаҳридаги булимларида самарали ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, талаба ёшлар билан республикамизнинг кузга курунган адабиёт ва санъат арбобларининг учрашувларини ташкил қилиш, кузга курунган олимлар иштирокида турли илмий-амалий конференциялар уюштириш каби ута муҳим ишларни амалга оширилмоқда. Айниқса, бу кенгаш томонидан маънавият, тарбия ва таълим масалаларига бағишланган илмий, илмий-оммабоп рисоаларни босиб чиқараётгани ва уларни ёшлар уртасида кенг тарғибот қилаётганлигини алоҳида таъкидлаш лозим булади. Бу кенгаш уз фаолияти билан мамлакатимизда тарбия борасида олиб борилаётган умумий ишга уз хиссасини қушиб келмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, маънавий тарбия бугунги куннинг энг долзарб масаласи. Бу ишга юртимизнинг барча зиёлилари уқитувчилар, журналистлар, ёзувчилар, врачлар, артистлар, барча раҳбарлар бирдек масъулдирлар. Мамлакатимизда тарбияни ҳозирги замон талаблари даражасида олиб боришда мавжуд барча имкониятлар ва воситалардан самарали фойдаланганимиздагина маънавияти юксак ёшларни тарбиялашга эришиш мумкин булади.

ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ – ТАЪСИРЧАН ТАРБИЯ ВОСИТАСИДИР

А.Т.Гулбоев

БухДУ Педагогика кафедраси доценти.

Annotation: The article discusses information and communication technologies, technical, software, subject, methodological components of the environment in which they operate. The concepts of "information technology" are analyzed, as well as the issues of training are revealed with the help of information and communication technologies.

Keywords : technology , information and communication technologies , information competence

Мустақиллик йилларида мамлакатимизда ёш авлодга қаратилаётган эътибор, бу борада амалга оширилаётган ислохотлар давлат сиёсатининг ажралмас қисми сифатида намоён бўлиб халқаро миқёсда эътироф этилмоқда.

Мамлакатимизда ёш авлоднинг юксак маънавий мезонлар асосида ўсиб-ўлғайиши учун барча шарт-шароитлар яратилмоқда. Бугунги кунда юртимиз ҳаётининг қайси соҳасини олманг — соғлиқни сақлаш ёки таълим дейсизми, иқтисодиёт ёки кичик бизнес дейсизми, маданият ва спорт жаҳалари дейсизми – уларнинг барчасида ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари алоҳида эътиборга олинаётганини кўрамиз.

Мустақиллик йилларида мамлакатимизда оммавий ахборот воситалари тадрижий ривожланиш йўлини босиб ўтди. Ўтган йиллар давомида, айниқса охириги 10 йилда оммавий ахборот воситаларини янада либераллаштириш, сўз эркинлигини таъминлашга қаратилган кенг қамровли ташкилий-ҳуқуқий чора-тадбирлар амалга оширилди. Бу ўринда, аввало, оммавий

Ҳ.К.Ҳомидов. БУЛАЖАК МУТАХАССИСЛАРДА ВАТАНПАРВАРЛИК ТҮЙГУСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ФУНКЦИЯЛАРИ	124
O.R. Ortiqov. TALABALAR AHLOQIY MADANIYATI SHAKLLANTIRISHDA PEDAGOGIK DEONTOLOGIYA FANINING ANAMIYATI.....	125
R.I.Temirov, B.J.Umarov. HOJI MUIINING TARBIYAGA OID QARASHLARI.....	127
M.Y.Umurova. “QOBUSNOMA” ASARIDA BOLALARDA ODOB-AHLOQ TUSHUNCHALARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNI KASB-HUNARGA YO’NALTIRISH MASALALARI	129
Ж.Ш.Остонов. ЎСМИРЛАРДАГИ ЕНГГА ОЛИШ ХУЛҚ-АТВОРИНИНГ АСОСИЙ СТРАТЕГИЯЛАРИ.....	132
Ж.Ш.Остонов, Курбонова З.И. ЎСМИРЛАРДАГИ КОПИНГ ХУЛҚ-АТВОР ВА УНИНГ ШАХС МУВАФАҚҚИЯТИДАГИ ЎЗАРО АЛОҚАДОРЛИГИНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ	134
Ш.Ш.Рустамов. МАТЕМАТИК УСУЛЛАР ОРҚАЛИ ПСИХОЛОГИК МАЪЛУМОТЛАРНИ СТАТИСТИК ИЗОҲЛАШНИНГ ЎЗИГА ҲОС ҲУСУСИЯТЛАРИ	135
Н.Р.Ахмадов, Н.С.Рахимова. ЎСМИРЛАРДА СУИЦИДИАЛ ХАВФ ШАКЛЛАНИШИНИ ОЛДИНИ ОЛИШНИНГ ПСИХОЛОГИК АСОСЛАРИ.....	136
О.А.Сатторова. ПРОБЛЕМЫ ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ В СЕМЬЕ В ХАДИСАХ ИМАМА ИСМАИЛА АЛЬ-БУХАРИ.....	138
T.I.Rajabov. O`ZBEK MUSIQA FOL`KLORIDA BUHORO BOLALAR FOL`KLOR QO`SHIQLARINI IJRO ETISH USLUBLARI	140
А.И.Султонов. ТАРБИЯСИ ОҒИР ЎҚУВЧИЛАРДА МИЛЛИЙ ҒОЯНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА ОИЛАДАГИ МАЪНАВИЙ ТАРБИЯНИНГ АҲАМИЯТИ.....	143
З.Ж.Ахмедова, Ф.Қахрамонов. ОИЛАВИЙ МУНОСАБАТЛАР МУСТАҲҚАМЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ПСИХОЛОГИК КОНСУЛЬТАЦИЯНИНГ ТУТГАН ЎРНИ.....	145
M.M.Aslonov. BUHORO XALQ RESPUBLIKASINING PEDAGOGIK XODIMLAR TAYYORLASH SOHASIDAGI ISLOHOTLARI.....	148
К.К.Кобилжонов. БОРЬБА КУРАШ В КАК СРЕДСТВО НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ.....	150
Farmonova M. INGLIZ TILINI O`RGATISH JARAYONIDA USTOZ – SHOGIRD MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH YO`LLARI.....	152
G.Toshova. OILADA SOG`LOM, MAN`AVIY-AXLOQIY MUHITNING BOLALAR TARBIYASIDAGI AXAMYATI	153
Сайфуллаева Н, Бозоров Ж. ИННОВАЦИОННОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ КАК КОМПОНЕНТ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ	155
G.S.Nuratova. INGLIZ TILI FANINI O`QITISH JARAYONIDA ZAMONAVIY DIDAKTIKA VOSITALARI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	156
Б.Т.Жураев. АБУШАКУР БАЛХИЙНИНГ «ОФАРИННОМА» АСАРИДА АХЛОҚИЙ ҒОЯЛАРНИНГ ИФОДАЛАНИШИ	157
З. Расулова ТЕХНОЛОГИК ТАЪЛИМ ЙЎНАЛИШИ ИХТИСОСЛИК ФАНЛАРИ БЎЙИЧА ЎҚУВ ЖАРАЁНИНИНГ ЭЛЕКТРОН-ДАСТУРИЙ ВА МЕТОДИК ТАЪМИНОТИ.....	158
Ш.М.Фармонова. ЛОЙИҲАВИЙ ТАЪЛИМ ВОСИТАСИДА БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРНИНГ КОММУНИКАТИВ МАДАНИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ	160
B.Q.Xodjayev, B.V.Xodjayev. FUQAROLIK MADANIYATINING TARKIBIY QISMLARI VA ULARNI UMUMTA`LIM FANLARNI O`RGANISH JARAYONIDA SHAKLLANTIRISH	162
Хабибова Г.Г. Бахриева У.Б. АДАБИЁТ ВА САНЪАТ — ШАХС МАЪНАВИЯТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ВОСИТАСИ	164
А.Т.Гулбоев. ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ – ТАЪСИРЧАН ТАРБИЯ ВОСИТАСИДИР	165
A.T.Gulboyev, Salimova Shabnam. XALQ PEDAGOGIKASINING BOLA TARBIYASIDAGI ANAMIYATI.....	167
Д.О.Содиқова. ВКЛАД А.Р.БЕРУНИ В ЕСТЕСТВЕННЫЕ НАУКИ.	168
Д.Ф.Курбанова. ГУМАНИСТИЧЕСКИЕ И ПАТРИОТИЧЕСКИЕ ИДЕИ А.НАВОИ	170
Н.Д.Хайитова. ТВОРЧЕСТВО АЛИШЕРА НАВОИ – ВЕЧНО	172
Ш.А.Гафурова. РОЛЬ МАХАЛЛЫ В ФОРМИРОВАНИЕ ГАРМОНИЧНО РАЗВИТОГО ПОКОЛЕНИЯ.....	174
M.Ergasheva. O`QUVCHILARIDA IJODIY FIKRLASH QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH IMKONYATLARI.....	176
I.E.Davronov, T.Sh. Ergasheva, S.Muhiddinova. BOSHLANG`ICH TA`LIMDA TA`LIM	